

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Oscar WILDE

Oscar Fingal O'Flahertie Wills Wilde (16. října 1854, Dublin – 30. listopadu 1900, Paříž) autor symbolistních próz, moderních pohádek, dramatik, básník a esejista irského původu. Propagoval dekadenci, stylizoval se do „dandyho“ a svými bonmoty bavil salonní společnost.

Obrázek: Napoleon Sarony: *Oscar Wilde č. 18* (1882), který se stal předmětem jednání Nejvyššího soudu USA, ve kterém soud rozšířil autorská práva na ochranu fotografií

Jeho otec William byl přední irský oční a ušní chirurg, lékař královny Viktorie. Jeho matka Jane byla úspěšnou spisovatelkou a irskou nacionalistkou, píšící pod jménem „Speranza“. Oscar Wilde studoval s výborným prospěchem klasickou **filologii** v Dublinu a na Oxfordu, kde začal psát verše a seznámil se s **dekadentními názory**, které na něho měly velký vliv. Žil **svobodně bez ohledu na konvence a pokryteckou morálku vyšších vrstev viktoriánské Anglie**, vědomě šokoval prudérní společnost. Pro svůj šarm, schopnost vytvářet pohotově vtipné **bonmoty a aforismy** i vymýšlet nevšední příběhy se stal pojmem londýnských salonů.

- **Objasněte pojem bonmot.**

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Dne 29. května 1884 se **oženil** s Constance Lloydovou, jejíž finanční zabezpečení mu umožnilo žít v relativním luxusu. Oscar Wilde byl citlivým a milujícím otcem dvou synů – Cyrila a Vyvyana. Od roku 1891 byl **milenc lorda Alfreda „Bosie“ Douglase(obr.)**. Čtyři roky poté byl obžalován z homosexuality, která byla v Anglii od r. 1895 ilegální, a byl odsouzen na **2 roky těžkých nucených prací** ve Wandsworthu a poté v Readingu.

Jeho žena Constance se od něj odvrátila a změnila sobě a synům příjmení na Hollandovi. Constance zemřela v roce 1898 v Janově, syn Cyril byl zabit během 1. světové války ve Francii. Vyvyan se stal spisovatelem a překladatelem a roku 1954 publikoval své paměti.

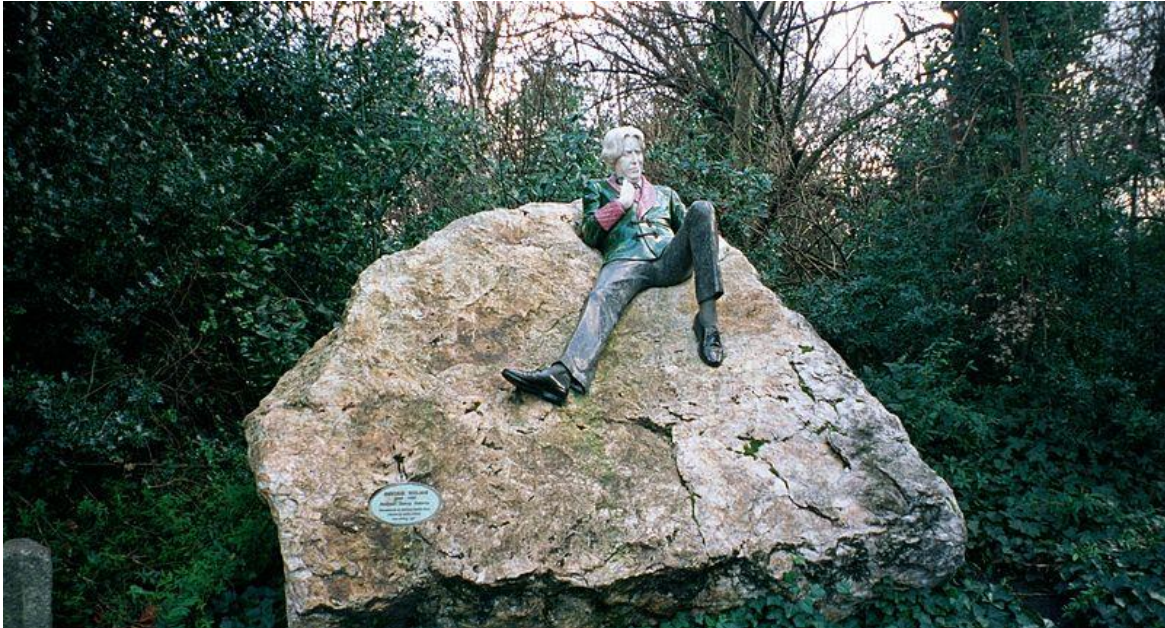
Oscar Wilde, který se nechal přejmenovat na **Sebastiana Melmoth**, po návratu z vězení **potuloval po Evropě**, převážně pobýval ve **Francii**. Zemřel v bídě s podlomným zdravím na **meningitidu** v hotelu d'Alsace v rue des Beaux-Arts. V okamžiku jeho smrti s ním byli jeho přátelé Robert Ross a Regie Sherard.

Dílo

Nezanechal rozsáhlé dílo, neboť ve své literární práci nebyl soustavný. Jeho styl se vyznačuje **lehkostí a smyslem pro komiku situace**, což se projevil hlavně v dramatické tvorbě.

- moderní symbolistní pohádky – **Šťastný princ**, **Slavík a růže**
- soubor povídek – nejoblíbenější: parodie na gotický román **Strašidlo cantervillské** a **Zločin lorda Arthura Savilla**
- román **Obraz Doriana Graye**
- vysoce ceněné konverzační komedie **Jak je důležité míti Filipa**, **Bezvýznamná žena**, **Ideální manžel**,...

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Obrázek: Park v Dublinu

Vyberte vhodná dokončení věty:

Oscar Wilde...

byl francouzský spisovatel a dramatik	ANO	NE
byl vyznavačem „umění pro umění“	ANO	NE
napsal moderní pohádky inspirované Hansem Christianem Andersenem		
Šťastný princ, Slavík a růže	ANO	NE
se stylizoval do role Dandyho, byl vtipným společníkem	ANO	NE
napsal knihu Dorian Gray	ANO	NE
byl odsouzen za zpronevěru	ANO	NE
psal vynikající tragédie	ANO	NE

evropský
sociální
fond v ČR

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Z WILDOVÝCH PARADOXU, MAXIM A AFORISMU

- *Není nic takového jako morální a nemorální kniha. Knihy jsou buď dobře napsány, nebo špatně napsány. Toť vše.*
- **Všechno umění je zároveň povrch a symbol.**
- **Ti, kdož jdou pod ten povrch, činí tak na vlastní nebezpečí.**
- **Ti, kdož luští ten symbol, činí tak na vlastní nebezpečí.**
- Já dělám mezi lidmi velikánské rozdíl. Přátele si vybírám pro jejich dobrý vzhled, pouhé známé pro jejich dobrý charakter a nepřátele pro jejich dobrý mozek. Člověk nemůže být nikdy dost opatrný ve volbě svých nepřátel. Mezi těmi mými není ani jediný hlupák. Všichni jsou to lidé jistých duševních schopností, a tak mě samozřejmě všichni dokážou ocenit.
- **Když se žena znovu provdá, tedy proto, že svého prvního manžela nesnášela. Když se muž znovu ožení, tedy proto, že svou první ženu zbožňoval. Ženy štěstí pokoušejí, muži s ním hazardují.**
- Knihy, kterým svět říká nemorální, to jsou knihy, jež světu předvádějí jeho vlastní hanebnost.
- Duchovní vůdce Henry Wotton v obraze Doriana Graye: “Provozovat umění ovlivňování, v tom je něco strašně opojného. Tomu se nevyrovná žádná jiná činnost. Promítnout svou vlastní duši do nějakého ladného tvaru a nechat ji tam chvíli prodlévat; slyšet své vlastní intelektuální názor, jak sek vám vracejí v ozvěně, navíc s hudbou a vášnivostí mládí; nechat vsáknout svou povahu do jiné, jako by to byla prolnavá tekutina nebo zvláštní voňavka; to vše skýtá opravdové potěšení – snad vůbec nejspokojivější potěšení, jaké nám zbývá v době tak sešňerované a obyčejné, jako je doba naše, v době hrubě tělesné v požitcích a hrubě všední v cílech.”

Úkoly pro práci s textem v hodině:

1. Pokuste se na základě těchto ukávek stanovit, co je podstatou paradoxu.
2. Kdo je autorem věty (paradoxu): „Vím, že nic nevím.“?

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Zopakujte si pojem aforismus.

Aforismus (z řec. *aforismus* = vymezení) stručně formulovaná, vtipně laděná originální výpověď nebo soud, zakládající se nejčastěji na srovnání nebo kontrastu. Vyjadřuje jednu myšlenku, určitou morální zásadu, filozofickou tezi, upozorňující na neznámé souvislosti.

„Jistým bodem počínaje není již návratu. Toho je třeba dosáhnout.“ (F.Kafka)

„Fakt, že umřel, ještě není důkazem, že žil.“ (S.J.Lec)

OBRAZ DORIANA GRAYE

(1891)

Příběh se odehrává v 19. století v Londýně. Krásného Doriana Graye portrétuje malíř Basil Hallward, který je Dorianovým vzhledem uchvácen a naivně si myslí, že sličný mladík je a vždy bude ztělesněním dobra. Uzavřený malíř se přátelí s lordem Henrym, ten je povahově zcela jiný. V každé společnosti je Henry ozdobou, oslňuje hlubokomyslnými úvahami, nemá žádné morální zábrany. Na bohatého sirotka Doriana, původně stydlivého a nezkaženého mladíka, má Henry zničitelský vliv. Rozpřádá neuctivé teorie o zbytečnosti portrétování. Portrétovaný člověk stárne, kdežto obraz zůstává nepříjemným svědectvím o ztraceném mládí. Doriana ta představa poleká natolik, že si přeje, aby místo něho zestárl jeho obraz. Tím, jak se ocitá plně pod Henryho vlivem a mění se jeho povaha, mění se portrét ve stvůru, která odráží ošklivost Dorianovy duše, avšak sám Dorian Gray nadále září půvabem a mládím. Chová se už jako lord Henry. Pohrdne svou romantickou láskou, nezastaví se ani před zločinem...

evropský
sociální
fond v ČR

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

1. ukázka

„Pojďme si sednout do stínu," řekl lord Henry. „Parker už přinesl pití, a jestli zůstanete ještě chvíli v téhle výhni, tuze vám to ublíží a Basil vás už nebude nikdy malovat. Vy se vážně nesmíte opálit. Vám by to neslušelo.

„Co na tom záleží?" řekl Dorian Gray se smíchem a usedl na lavičku na konci zahrady.

„Vám by na tom mělo záležet, pane Grayi."

„Proč?"

„Protože jste přenádherně mladý a mládí je jediný cenný majetek."

„Nikterak to nepociťuji, lorde Henry."

„Ne, teď to nepociťujete. Ale jednoho dne, až budete starý, vrásčitý a ošklivý, až vám myšlení vryje do čela rýhy a vášně vám popálí rty ohavnými plameny, pak to pocítíte strašlivě. Teď, ať přijdete kamkoli, všude lidi okouzluje. Ale bude tomu tak vždycky...? Máte podivuhodně krásnou tvář, pane Grayi. (...) Vy se usmíváte? Ach, až ji ztratíte, to se nebudete usmívat... Lidé někdy říkají, že krása je jenom povrch. Možná, že tomu tak je. Ale rozhodně není tak povrchní jako myšlení. Pro mě je krása div všech divů. Jen mělcí lidé neposuzují podle vzhledu. Skutečné tajemství života je v tom, co vidíme, ne v tom, co nevidíme... Ano, pane Grayi, k vám byli bohové štědrí. Ale co bohové dávají, to zase rychle berou. Máte jen pár let, abyste žil doopravdy, dokonale a pinč. Až vám prchne mládí, vaše krása prchne s ním, a pak najednou zjistíte, že pro vás už není žádných vítězství, nebo se budete muset spokojit s těmi ubohoučkými vítězstvími, která při vzpomínkách na minulost jsou ještě trpčí než porážky. Každý měsíc, jak prchá, unáší vás blíž k něčemu hrůznému. Čas na vás žárí a bojuje proti vašim lilím a vašim růžím. Zežloutnete, tváře se vám propadnou, z očí vám zmizí lesk. Budete hrozně trpět... Ach, uplatňujte své mládí, dokud je máte. Nepromarněte zlato svých dní tím, že byste naslouchal nudným lidem, že byste se pokoušel napravit někoho, kdo beznadějně zklamal, nebo že byste rozdával svůj život nevzdělaným, prostáčkům a nevychovaným. To jsou právě ty nezdravé snahy, ty falešné ideály našeho věku. Žijte! Žijte ten báječný život, který v sobě máte! Hledte, ať o nic nepřijdete. Neustále vyhledávejte nové vzruchy. Ničeho se nebojte... Nový

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

GYMNÁZIUM
PRACHATICE

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

hédonismus... ten naše století potřebuje. A vy byste mohl být jeho viditelným symbolem. Není nic, co byste se svým zjevem nedokázal. Svět patří vám - na nějaký čas... Hned jak jsem se s vámi setkal, viděl jsem, že si vůbec neuvědomujete, co vlastně jste, čím byste vlastně mohl být. Tolika věcmi jste mě okouznil, že jsem cítil, že vám musím o vás něco říct. Napadlo mě, jak by to bylo tragické, kdybyste přišel nazmar. Vždyť vaše mládí potrvá tak krátce, tak krátce. Obyčejná kvítka na stránkách zvadnou, ale rozkvetou znovu. Tady ten čilimník bude v příštím červnu stejně žlutý, jako je teď. Do měsíce dostane tenhle plamének purpurové hvězdy. A zelená noc jeho listí bude ty hvězdy mít rok co rok. Ale my své mládí nedostaneme zpátky nikdy. Tep radosti, který v nás buší ve dvaceti letech, zleniví. Údy nám ochabnou, smysly začnou práchnivět. Zvrhneme se v ohyzdné panáky, pronásledované vzpomínkami na vášně, z kterých jsme měli příliš velký strach, a na znamenitá pokušení, jimž jsme neměli odvahu se vzdát. Mládí! Nic na světě nemá cenu, jenom mládí."

(překlad Jiří Zdeněk Novák)

Úkoly pro práci s textem v hodině:

1. *Shrňte obsah úryvku.*
2. *Jaký je postoj současné euroamerické společnosti ke stáří a stárnutí?*
Diskutujte.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

2. ukázka

(...) „Nemám ani nejmenší tušení. Jestli si Basil vzal do hlavy, že se bude schovávat, mně po tom nic není. Jestli je mrtev, nechci na něho myslet. Smrt je to jediné, co mě vždycky děsí. Nenávidím ji.“

„Proč?“ řekl unaveně mladý muž.

„Protože,“ pravil lord Henry, zvedaje si k nosu zlaté mřížkování otevřené krabičky s vonnou solí, „dnes může člověk přežít všechno, jenom ne smrt. Smrt a vulgárnost, to jsou dvě jediné skutečnosti devatenáctého století, které nelze oddisktovat. Vypijme si kávu v hudebním salónku, Doriane. Musíte mi zahrát Chopina. Muž, s kterým utekla moje žena, hrál Chopina znamenitě. Chudinka Victoria! Měl jsem ji moc rád. Bez ní je v domě dost pusto. Manželství je ovšem jenom návyk, špatný návyk. Jenomže člověk lituje i ztráty svých nejhorších návyků. Ba, po těch se mu stýská snad nejvíc. Vždyť jsou tak podstatnou součástí vlastní osobnosti!“

Dorian neřekl nic, vstal od stolu a šel do vedlejšího pokoje. Tam usedl k pianu a tčkal prsty po bílé a černé slonovině kláves. Když byla přinesena káva, přestal hrát, pohlédl na lorda Henryho a pravil: „Napadlo vás někdy, Harry, že byt Basil třeba zavražděn?“

Lord Henry zívá. „Basil byl velmi oblíben a vždycky nosil laciné hodinky. Tak proč by ho byl někdo zavraždil? Nebyl dost chytrý, aby měl nepřátele. Měl

evropský
sociální
fond v ČR

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

GYMNÁZIUM
PRACHATICE

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

ovšem podivuhodný malířský talent. Ale člověk může malovat jako Velázquez, a přitom být hloupý až hrůza. A Basil byl ve skutečnosti dost hloupý. Jen jednou probudil můj zájem, a to když mi před lety vyprávěl, jak bezuzdně vás zbožňuje a že jste převládajícím motivem jeho umění."

„Měl jsem Basila velmi rád," řekl Dorian a v hlase mu zazněl smutek. „Ale copak se neříká mezi lidmi, že byl zavražděn?"

„No, některé noviny to říkají. Ale mně se to vůbec nezdá pravděpodobné. Vím, že jsou v Paříži hrozná místa, ale Basil nepatřil k lidem, kteří tam chodí. Nebylo v něm ani trochu zvědavosti. To byla jeho největší chyba."

„Co byste řekl, Harry, kdybych se Vám přiznal, že jsem Basila zavraždil já?" řekl mladší muž. A zahleděl se po těch slovech napjatě na lorda Henryho.

„Řekl bych, kamaráde, že se nutíte do role, která vám nesedí. Každý zločin je vulgární, stejně jako každá vulgárnost je zločin. Spáchat vraždu, k tomu vy nemáte předpoklady, Doriane. Je mi líto, jestli tímhle tvrzením zraňuji vaši ješitnost, ale ujišťuji vás, že je to pravda. Zločin patří výhradně k nižším vrstvám. Já je za to ani v nejmenším nekárám. Dovedu si představit, že zločin pro ně znamená to, co pro nás znamená umění, prostě způsob, jak si opatřit neobyčejné vzrušení."

„Způsob, jak si opatřit vzrušení? Tak vy si myslíte, že člověk, který jednou spáchal vraždu, může se třeba téhož zločinu dopustit znovu? To mi neříkejte."

„Ach, cokoli se změní v rozkoš, když to děláme příliš často," zvolal se smíchem lord Henry. „To je jedno z nejzávažnějších tajemství života. Řekl bych však, že vražda je vždycky přehmat. Člověk by nikdy neměl dělat nic, o čem nemůže rozprávět po večeři. Ale nestarejme se už o chudáka Basila! Rád bych uvěřil, že vážně skončil tak romanticky, jak naznačujete; ale nemohu tomu uvěřit. Nejspíš vypadl z nějakého omnibusu do Seiny a průvodčí ten skandál ututlal. Ano, takový konec si u něho dovedu představit. Vidím ho, jak teď leží na zádech na dně té kalně zelené vody, nad ním plují lodi s nákladem a ve vlasech se mu zachycují dlouhé vodní řasy. Víte, nemyslím, že by byl ještě vytvořil víc dobrých věcí. V posledních deseti letech to šlo s jeho malováním hodně z kopce."

evropský
sociální
fond v ČR

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Dorian zhluboka vydechl a lord Henry přešel přes pokoj a začal hladit po hlavičce zvláštního javánského papouška; byl to veliký pták s šedým peřím a růžovým chocholem i ocasem a pohupoval se na bambusovém bidélku. Když se ho ty pěstěné prsty dotkly, spustil bílá, korovitě vrásčitá víčka přes černé, jakoby skleněné oči a začal se kolébat dopředu a dozadu.

„Ano,“ pokračoval Henry, obraceje se a vytahuje z kapsy kapesník, „s jeho malováním to šlo tuze z kopce. Jako by bylo něco ztratilo. Ztratilo ideál. Když jste vy dva přestali být velkými přáteli, on přestal být velkým umělcem. Co vás vlastně rozloučilo? Asi vás nudil. Jestli to bylo takhle, pak vám nikdy neodpustil. Takoví bývají nudní lidé. Mimochodem, co se stalo s tím podivuhodným portrétem, který vám namaloval? Myslím, že jsem ho od té chvíle, kdy ho dokončil, už jakživ neviděl. Aha, už si vzpomínám; říkal jste mi před lety, že jste ho poslal do Selby a že ho cestou někam zašantročili nebo ukradli. Nikdy jste ho nedostal zpátky? To je škoda. Bylo to opravdu mistrovské dílo. Pamatuji se, že jsem je chtěl koupit. Škoda, že jsem to neudělal. Bylo z nejlepšího Basilova údobí. Pak už představovala jeho práce jenom tu pozoruhodnou směs špatné malby a dobrých úmyslů, jaká dává člověku vždycky právo na titul reprezentativního britského umělce. Pátral jste po tom obraze inzerátem? To jste měl.“

„Už ani nevím,“ řekl Dorian. „Asi ano. Ale já ho vlastně neměl nikdy rád. Lituji, že jsem Basilovi tehdy stál modelem. Vzpomínám na ten portrét s odporem. Proč o něm mluvíte? Připomínal mi ty zvláštní verše z jedné hry - z Hamleta tuším. Jak jenom zněly?“

... jako obraz zármutku,

tvář bez srdce.

Ano, takový byl ten obraz.“

Lord Henry se zasmál. „Když člověk bere život umělecky, je jeho srdcem mozek,“ odpověděl a sklesl do lenošky.

(překlad J.Z. Novák = Jan Zábrana)

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

GYMNÁZIUM
PRACHATICE

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Úkoly pro práci s textem v hodině:

1. Označte v textu, jak se dané ukázce uvažuje o vraždě.
2. Charakterizujte postavu lorda Henryho Wottona, jak vypadá a v jakém prostředí se pohybuje.
3. Vysvětlete pojem **blazeovaný**.
4. V jakém slova smyslu můžeme v Obrazu Doriana Graye mluvit o **iniciačním románu**?
5. Pokuste se sestavit hodnotový žebříček lorda Henryho Wottona.
6. Jak je v ukázce charakterizován malíř Basil?
7. Přečtěte si ve Výkladu (s.100) charakteristiku **dekadence** a najděte v ukázce dekadentní motivy.
8. Najděte v textu některé **paradoxy** a posuďte jejich funkci.

Podívejte se na film Dorian Gray (2009) - v původním znění

<http://www.youtube.com/watch?v=yFJThpsLa4w>

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Pojmy:

Dekadence = vznik ve Francii v polovině 19. století. Dekadence vychází z pocitů marnosti, prázdnoty a nudy, případně i zklamání a beznaděje jednotlivce, jak je v soudobé filosofii představoval například Arthur Schopenhauer. V literatuře se dekadentní postoj projevuje zejména pesimistickými náladami, pocity zmaru, morbiditou, mysticismem, erotickou přesyceností, ale i narcismem. K životu dekadentů se často vázalo bohémství, satanismus, nevázaný sex, alkohol.